

VÁLASZTÁS ÉS AMI UTÁNA JÖN

Papp Zsófia

Mutasd a kampányod, megmondom ki vagy
(Kampányperszonalizáció és képviselői tevékenységek Magyarországon)

MUTASD A KAMPÁNYOD, MEGMONDOM KI VAGY

Kampányperszonalizáció és képviselői tevékenységek Magyarországon*

Papp Zsófia**

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

ÖSSZEFOGLALÓ

A kampányperszonalizációt gyakran tekintjük olyan tevékenységnek, amely által a képviselőjelöltek személynek szóló szavazathoz juthatnak. Azt az ígéretet hordozzák, hogy a képviselő hajlandó ellentmondani a pártutasításoknak és olyan partikuláris érdekeket képviselni, mint például a választókerületé. A tanulmány fő kérdése az, hogy van-e különbség a perszonalizált és a pártközpontú kampányt folytató képviselők parlamenti tevékenysége között. A képviselők 2010 és 2014 közötti parlamenti tevékenységét három féle felfogásban közelítem meg és magyarázom a Comparative Candidates Survey magyarországi adatait felhasználva: választókerület-központúság a képviselők szerepfelfogásában, a frakcióból való kiszavazás gyakorisága, illetve helyi ügyek felvetése parlamenti kérdések formájában. Az eredmények azt mutatják, hogy a perszonalizált kampányok nem utalnak intenzívebb választókerület-központúságra, és arra sem, hogy a képviselők hajlandóak lennének a frakció utasításaitól eltérően szavazni a parlamentben. Mindez komoly kétségeket vet fel arra nézvést, hogy a választók képesek-e a kampányok alapján megfelelő képviselőket választani.

Kulcsszavak: kampány ■ perszonalizáció ■ parlamenti kérdések ■
frakciófegyelem ■ választókerület-központúság

A kampányperszonalizációt gyakran tekintjük olyan tevékenységnek, amely által a képviselőjelöltek személynek szóló szavazathoz juthatnak. Ebben az értelemben a kampány perszonalizációja olyan eszköz, amelynek segítségével a jelölt arról próbálja meggyőzni a választókat, hogy ő a jobb választás, és nem versenytársai. A perszonalizáció azt is befolyásolhatja, hogy a választók mekkorának érzékelik a jelölt és a pártja közötti távolságot. Azok a jelöltek, akiknek kampányai perszonalizáltabbak, individualistábbnak tűnnek, és látszólag

* Köszönettel tartozom Kubik Bálintnak az adatok előállításában nyújtott nélkülözhetetlen segítségéért, Ilonszki Gabriellának, Bene Mártonnak, Patkós Veronikának, Shaun Bowlernek, Kristin Maksinnak és Medve-Bálint Gergőnek a kézirat különböző változataihoz fűzött segítő megjegyzéseiért.

** A kutatást az NKFIH (PD115747) támogatta. A szerző Bolyai János Kutatási Ösztöndíjban részesül.

kevésbé kötődnek a pártjukhoz. Következésképp, a választók szempontjából, a perszonalizációt felfoghatjuk egy olyan ígéretnek, amely arra utal, hogy a jelölt képviselőként gyakrabban kerül szembe a pártjával és olyan partikulárisabb célokat tart szem előtt, mint például a választókerületi képviselet. Annak ellenére, hogy a kapcsolat a kampányperszonalizáció és a képviselői felfogás és munka között viszonylag egyszerű ötletnek tűnhet, a szakirodalom ez idáig nem vizsgálta azt a kérdést, hogy teljesülnek-e a perszonalizált kampányok formájában a képviselőknek a tevékenységükre tett ígéretei.

A képviselet első modelljei a reprezentációt az állampolgárok és a képviselők közötti valamiféle egyezségként írták le. A szavazások célja az volt, hogy olyan egyéneket válasszunk, akik képesek megvédeni a közösség érdekeit és értékeit (Colomer, 2011: 2.). A politikai pártok előretörésével a hangsúly eltolódott az állampolgárok és a képviselők közötti kapcsolatról az állampolgárok és a pártok közötti kapcsolat felé. Mindezt tovább erősítette, hogy világszerte egyre több helyen kezdték alkalmazni a többségi választási rendszerek helyett az arányos listás rendszereket, ahol a jelöltek közötti választás helyett a pártok közötti választás került előtérbe. Mindezen folyamatok a pártképviseletnek a személyes képviselettel szemben való megerősödéséhez vezettek. A pártképviselet a szakpolitikai preferenciák képviseletének elvén nyugszik: azért van rá szükség, hogy ki tudjuk választani a legfontosabbakat az ügyek sokaságából, és hogy kialakítsuk az adott időszakra érvényes közpolitikai célokat és álláspontokat (Colomer, 2011: 7.). Ezzel szemben a személyes képviselet a képviselet minőségét hivatott biztosítani azáltal, hogy olyan képviselőket választunk, akik felelősek, és reszponzívak a szavazók igényeire (Colomer, 2011: 7.). Hasonlóképpen, ahelyett, hogy azt várnánk a szavazótól, hogy határozott szakpolitikai preferenciákkal, illetve a képviselők tevékenységének ellenőrzéséhez szükséges erőforrásokkal rendelkezzen, a képviselet szelekciós modellje szerint a választók célja a „jó” képviselő megválasztása, aki az újraválasztási érdekektől függetlenül cselekszik (Fearon, 1999; lásd még Strøm, 2003). Tehát a választók fő feladata a választásokkor, hogy azonosítsák azokat a jelölteket, akikről feltételezhető, hogy „jó” képviselők lesznek.

Ehhez, a szelekciós modell szerint, az erőforrásaikat *ex ante* kell felhasználniuk (Mansbridge, 2009). Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a választók a választások alkalmával próbálják eldönteni, hogy az adott jelölt megfelelően tudja-e képviselni az érdekeiket. Ugyanakkor, ahogy arra néhányan rámutattak, az erőforrások szűkössége miatt a választók nem rendelkeznek a döntéshez szükséges tökéletes információval. Simon (1982) amellet érvel, hogy a választók igyekeznek gazdaságosan bánni kognitív erőforrásaikkal: céljuk a lehető legjobb döntés meghozatala, anélkül, hogy a szükséges információk beszerzése túl költségessé válna. Hasonlóképpen, Popkin (1994) a heurisztikák döntéshozatalban játszott szerepét hangsúlyozza. A szavazatmaximalizáló pártok és jelöltek abban érdekeltek, hogy lecsökkentsék az információ költségét, amely-

hez gyakran a heurisztikákra építenek. Például, mivel a választók figyelembe veszik a jelöltek és a képviselők helyi identitását (Cox, 1997), az olyan tényezők, mint a helyi politikai háttér, vagy a származás heurisztikaként segíti a választókat abban, hogy ítéletet hozzanak a jelölről (Tavits, 2010). Következésképp, a politikai kampányoknak olyan jeleket kell küldeniük, amelyek csökkentik a jelölt helyi háttérével kapcsolatos információszükségletet.

A fentiekből kiindulva jelen tanulmány fő kérdése az, hogy *van-e különbség a perszonalizált és a pártközpontú kampányt folytató képviselők parlamenti tevékenysége között*. A magyarországi képviselők 2010 és 2014 közötti parlamenti tevékenységét három féle felfogásban közelítem meg és magyarázom a *Comparative Candidates Survey* adatait felhasználva: választókerület-központúság a képviselők szerepfelfogásában; a frakcióból való kiszavazás gyakorisága; illetve helyi ügyek felvetése parlamenti kérdések formájában.

KAMPÁNYPERSZONALIZÁCIÓ, MINT A „JÓ” KÉPVISELETRE TETT ÍGÉRET

A képviselő szelekciós modellje abból indul ki, hogy a választók célja az, hogy „jó” képviselőket válasszanak, akik az újraválasztási érdekektől függetlenül cselekednek (Fearon, 1999). A megbízó *ex ante* használja erőforrásait annak érdekében, hogy eldöntse, hogy az adott jelölt mennyire alkalmas a képviselői feladatok ellátására. Ennek nyomán felvetődik a kérdés, hogy a választók rendelkezésére áll-e az összes információ, ami ahhoz kell, hogy eldöntsék, hogy a jelölt „jó” képviselő lesz-e. Az információgyűjtés költséges folyamat. Mind a jelöltek, mind a választók abban érdekeltek, hogy csökkentsék ezeket a költségeket (Popkin, 1994). A választók redukálják a jelöltek megkülönböztetéséhez szükséges információk mennyiségét (Simon, 1982), míg a jelöltek abban érdekeltek, hogy olyan karakterisztikákat hangsúlyozzanak, amelyek mentén „jobbnak” tűnnek, mint versenytársaik. Az irodalom alapján ezek az ún. gondolatmankók sokfélék lehetnek. Korábbi eredmények alapján elmondható, hogy a választók olyan tulajdonságokat használnak fel a jelöltek értékeléséhez, mint például a jelölt neve (Sanbonmatsu, 2002), foglalkozása (McDermott, 2005), általános társadalmi-demográfiai jellemzői (Cutler, 2002), megjelenése (Banducci–Karp–Thrasher–Rallings, 2008; Brusattin, 2011), helyi háttere (Shugart–Valdini–Suominen, 2005) vagy a pártlistán elfoglalt pozíciója (Brockington, 2003).

Ahhoz, hogy a választók jobban észrevegyék a gondolatmankókat, a jelölteknek hangsúlyosabbá kell tenniük ezeket kampányaikban. Az ilyen kampányok természetszerűleg kevésbé a pártok programjaira fókuszálnak, mint a választókerületi specialitásokra és a jelölt tulajdonságaira. Más szavakkal, az ilyen kampányok perszonalizáltak és választókerület-központúak. Zittel és Gschwend (2008) amellettt érvelnek, hogy a választókerületi kampányok kö-

zelebb állnak a kampányok premodern ideáljához (Norris, 2000), mint a modernhez. Ezek a kampányok a premodern kampányokhoz hasonló helyi fókusszal rendelkeznek, és megengednek bizonyos, központi kampány-koordinációtól való függetlenséget. Ahelyett, hogy a jelöltek a választókerületi pártnépszerűsége építenék kampányaikat, nagyobb hangsúly kerül a jelölt személyére mint koordinátorra, és mint a kampány tárgyára.

SZEREPPÉLFOGÁSOK, PARLAMENTI KÉRDÉSEK ÉS KISZAVAZÁS

A perszonalizált kampányok hatékonyságát nagyban befolyásolják a választási szabályok. Újabban, a választási szabályok és a kampányperszonalizáció közötti kapcsolat népszerű témája lett a politikatudománynak (André–Freire–Papp, 2014; Eder–Jenny–Müller, 2015; Gschwend–Zittel, 2015; Holtz–Bacha–Mazzoleni, 2004; Kriesi, 2012; Selb–Lutz, 2015; Zittel–Gschwend, 2008). Az eredményeket összefoglalva, azokban a rendszerekben, amelyek lehetővé teszik, hogy a választók jelöltek között válasszanak, a jelöltek törekedni fognak a személynek szóló szavazataik növelésére, hiszen az ebből származó erőfeszítés nagyobb valószínűséggel térül meg. Zárt pártlistás rendszerekben ennek az ellenkezőjét látjuk: a személynek szóló szavazatok gyűjtése túl költséges a várható haszonhoz képest (Carey–Shugart, 1995). Kriesi (2012) hat nyugat-európai ország kampányait vizsgálva arra a következtetésre jut, hogy az országok közötti különbségeket legjobban a választási szabályok magyarázzák. André és munkatársai (2014), Holtz–Bacha és munkatársai (2014), valamint Cross és Young (2015) munkája mind a választási rendszerek fontosságát hangsúlyozzák. A vegyes választási rendszereket illetően Zittel és Gschwend (2008) Németországban szignifikáns különbséget talál az egyéni választókerületi és listás jelöltek kampányai között, míg Chiru (2015) és Papp (2015) kutatásai ugyanerre a következtetésre vezetnek Magyarország esetében.

A választási szabályokon kívül az irodalom megemlíti egy sor más tényezőt, amely hatással lehet a kampányperszonalizációra. André és szerzőtársai (2014) valamint Zittel és Gschwend (2008) a jelölt és a párt közötti ideológiai távolság szerepét hangsúlyozza. Eder és munkatársai (2015), De Winter és Baudewyns (2015) a helyi szintű tapasztalat jelentőségét támasztják alá. Ezen kívül a győzelem esélye (De Winter–Baudewyns, 2015; Eder és munkatársai, 2015) és a párton belüli verseny intenzitása (Selb–Lutz, 2015) szintén pozitív összefüggést mutatnak a perszonalizációval.

Ahogy azt ebben a fejezetben részletesen bemutatom, egy sor tényező egyszerre van hatással arra, hogy mennyire perszonalizáltak a kampányok, és hogy a képviselők hogyan viselkednek a parlamentben. Példának okáért, az egyéni választókerületi képviselők, akik élen járnak a perszonalizációban (Chiru, 2015; Papp, 2015), gyakrabban törik meg a pártfegyelmet, mint a listás

kollégáik (Olivella–Tavits, 2014; Sieberer, 2010). Tehát köszönhetően azoknak a tényezőknek, amelyek mindkét jelenséget befolyásolják (a példában a mandátum típusa), a kampányperszonalizáció és a képviselői tevékenységek között bizonyos mértékű korreláció feltételezhető. Ugyanakkor, az irodalomban eddig nem történt erőfeszítés arra nézvést, hogy a két jelenséget ok-okozati alapon kapcsoljuk össze. Pedig ahogy Zittel (2015: 293.) is rámutat, azok a képviselők, akik sikeresek a személynek szóló szavazatok gyűjtésében, kevésbé mutatkoznak csapatjátékosnak parlamenti és pártszervezeti kontextusban. Ezen felül pedig a helyi érdekek képviselete terén is más megközelítést alkalmazhatnak. Jelen tanulmány empirikus részében azt vizsgálom, hogy hogyan kapcsolódik össze egy ok-okozati modellben a kampányperszonalizáció és a képviselők szerepfelfogása, a helyi ügyek képviselete a parlamenti kérdésekben és a képviselők kiszavazási potenciálja.

Elsőként, térjünk át a képviselők szerepfelfogására. A függő változók ezen csoportja a képviselők saját bevallásán alapul. Wahlke és szerzőtársai (1962) szerint kulcsfontosságú, hogy a képviselők hogyan tekintenek szerepeikre, mert ez befolyásolja a ciklus alatti tevékenységeiket. A képviseleti szerepfelfogások irodalmában két megközelítés különösen népszerű: a képviselet fókuszja és stílusa. A fókusz arra utal, hogy kinek a képviseletét tartják elsődlegesnek, míg a stílus az a mód, ahogy ennek hangot adnak (Wessels, 2007). A fókusz tekintetében megkülönböztetünk területi, funkcionális, individuális (Eulau–Karps, 1977) és pártérdekeket (Esaiasson, 2000). A képviselet stílusa a megbízottak, a párt és választói delegáltak között tesz különbséget (Converse–Pierce, 1986; Dudzińska–Poyet–Costa–Wessels, 2014). Számos szerző az intézmények – különösen a választási szabályok – fontosságára mutat rá a szerepfelfogások alakításában. Thomassen és Andeweg (2004), valamint Wessels (1999) demonstrálják, hogy az arányos rendszerekben megválasztott képviselők kevésbé tartják fontosnak a (többmandátumos) választókerületeik érdekeinek képviseletét, mint a többségi rendszerekben. Pilet és szerzőtársai (2012) a körzeti magnitúdó jelentősége mellett érvelnek: a legválasztókerület-központúbb képviselők az egyéni választókerületekben dolgoznak. A kerület nagyságát fontos faktornak találja – többek között – Wessels (1999) és Dudzińska és munkatársai (2014), akik kimutatják, hogy a választókerület méretének növekedésével párhuzamosan csökken a képviselők választókerületi orientációja. A szakirodalom továbbá összefüggést talál a jelöltállítás centralizáltsága és a választókerület-központúság között: a centralizáció erősíti a pártkohéziót és a pártérdekek képviseletét az egyéb – legtöbbször földrajzi alapon definiált – érdekekkel szemben (Coppedge, 1997; Cordero–Coller, 2014; Costa–Kerrouche, 2009; Morgenstern, 2004).

Másodszor, ugyan könnyen belátható, hogy a felfogások fontosak, és hogy különböző viselkedési mintázatokban válhatnak kézzel foghatóvá (Wahlke és

szerzőtársai, 1962), a választók nehezen tudják megítélni a jelöltek potenciálját azok attitűdjei alapján. Ezért fontos, hogy a választókerületi szolgálat egy látható megjelenési formáját is megfigyeljük. Abból indulok ki, hogy a választókerületi szolgálat nem csak helyben végezhető, hanem a parlamentben is. Az irodalom által felkínált lehetőségek közül¹ ebben a tanulmányban a parlamenti kérdések helyi relevanciáját vizsgálom. A parlamenti kérdéseket nem csak a kormány utólagos ellenőrzésére használják a képviselők, hanem arra is megfelelő eszközök, hogy a képviselők helyi ügyeket hozzanak a parlamenti napirendre (Bailer, 2011; Wiberg–Koura, 1994). Ahogy Russo és Wiberg (2010: 220.) értelmezi, a parlamenti kérdések gyakran kétdimenziósak: egyszerre szolgálnak az információkérés (ellenőrzés) és információadás (helyi ügyek) csatornájának. A helyi ügyek behozatalának üzenete a választó felé az, hogy a képviselők figyelnek a helyi jelentőségű problémákra, és készek arra, hogy tegyenek is valamit megoldásuk érdekében. A parlamenti kérdések vizsgálatának számos előnye van. Martin (2011) amellet érvel, hogy mivel egy kérdés megírása erőforrások befektetésével jár, azok száma és tartalma jól jelzi a képviselő szerepfelfogását. Továbbá, mivel könnyen hozzáférhető dokumentumokról van szó, kiküszöbölhető a mintavételi torzítás is. A kérdések természetét tekintve nagy különbségek vannak az egyes országok között a pártkontroll illetően (Wiberg, 1995). Összességében azonban elmondható, hogy az időbeli korlátok miatt a kérdések szóbeli formái alaposabb pártszűrőn esnek át, mint az írásbeliek. Azt feltételezhetjük tehát, hogy az írásbeli kérdések lesznek azok, amelyek a legjobban tükrözik a képviselők személyes preferenciáit, míg a szóbeli formák a pártstratégiát fedik fel inkább.

Harmadszor, a frakcióból való kiszavazást gyakran a képviselő pártnyomástól való relatív függetlenségeként értelmezzük. A szakirodalomban talá-lunk némi bizonytalanságot azzal kapcsolatban, hogy a kiszavazás gyakorisága mennyire jó mutatója a képviselők preferenciáinak. Kam (2001) a párt-hovatartozás fontosságát hangsúlyozza a konkrét szakpolitikai ügyekben elfoglalt állásponttal szemben Nagy-Britannia és Kanada eseteit vizsgálva, Traber és szerzőtársai (2014) Svájc példáján bizonyítják, hogy az ügy jelentősége határozza meg a pártegység mértékét, míg Sieberer (2006) 11 nyugat-európai demokráciát vizsgálva igazolja a parlamenti pártkontroll szerepét. Ugyanakkor néhány szerző amellet érvel, hogy igenis megfigyelhető variancia a kiszavazás gyakoriságában. Leston-Bandeira (2009) rámutat, hogy még egy olyan pártközpontú országban, mint Portugália is megfigyelhető a kiszavazás gyakorlata. Több ország adatait felhasználva Depauw és Martin (2009), valamint Carey (2007) arra a következtetésre jut, hogy olyan választási ösztönzők, mint például a párton belüli verseny a frakciófegyelem meggyengüléséhez vezetnek. Az Európai Parlament kontextusában Hix (2004) kimutatta, hogy azok az EP-képviselők, akiket jelöltközpontú választási rendszerekben választottak

meg, nagyobb valószínűséggel szavaztak eltérően a frakciótól, mint a pártköz-pontú választási rendszerekben megválasztott társaik. A vegyes választási rendszerek, amelyekben a képviselők egy részét egyéni választókerületekben, másik részüket zárt pártlistán választják meg, remek alkalmat kínálnak a két-féle választási szabály hatásának összehasonlítására. Oroszországban (Kunicova–Remington, 2008), Németországban (Sieberer, 2010) és Magyarországon (Olivella–Tavits, 2014) is szignifikáns különbséget mutattak ki az egyéni és listás képviselők szavazási viselkedése között. Ugyanakkor Poiré (2002) azt találta, hogy a választási szabályok hatása a jelöltállítás centralizációjával gyengül. A jelöltállítás jelentősége mellett érvel többek között Hix (2004), Sieberer (2010), valamint Depauw és Martin (2009) is. Ezen kívül Tavits (2009, 2010) kutatásai azt mutatják, hogy a helyi háttérnek is jelentős szerepe van a kiszavazás gyakoriságának alakításában.

ADATOK ÉS VÁLTOZÓK

Az elemzés fő magyarázó változói a Zittel és Gschwend (2008) munkája alapján kialakított kampánynormák, -eszközök és az agenda. A kampánynormák esetében arra kértük a válaszadókat (képviseelőjelölteket), hogy egydimenziós skálán helyezték el saját kampányukat, amelynek a két végpontja a kampány két lehetséges célját jelenti: a lehető legfőbb figyelmet fordítani a jelöltre vagy a pártra.² A perszonalizált kampányeszközök azokra vonatkoznak, amelyek segítségével a jelölt és a párt imidzse a választó szemében elválaszthatók egymástól (Zittel–Gschwend, 2008: 989.). Jelen elemzésben az alábbi eszközöket tekintem ilyennek: (a) személyes plakátok, (b) személyes hirdetés a helyi sajtóban, (c) fogadóóra, (d) társadalmi események, (e) személyes szórólap, (f) személyes hirdetés a helyi rádióban, (g) saját honlap. Végül, de nem utolsó sorban, az agenda azt mutatja meg, hogy a jelölt említett-e olyan helyi érintettségű ügyet a kampánya során, amellyel a központi vagy helyi pártkampány nem foglalkozott. Az ilyen ügyek megjelenése a kampányagendán azt jelzi a választók felé, hogy a jelölt ismeri a választókerületi problémákat, és fontosnak tartja azok kezelését. Mindhárom változó a *Comparative Candidates Survey* 2010-es adatfelvételéből származik. A terepmunkára³ 2010 júniusában került sor, közvetlenül a választások után. A 232 képviselőt tartalmazó véletlen minta párt és mandátumtípus szerint jól reprezentálja a sokaságot.⁴ Jelen elemzésben a teljes mintából csak azokat a képviselőket fogom vizsgálni, akik indultak egyéni választókerületben 2010-ben.

Ahogy korábban arról már szó volt, az elemzés három függő változó alakulására koncentrálok: szerepfelfogás, választókerület-központúság a parlamenti kérdésekben és a frakcióból való kiszavazás. A szerepfelfogás tekintetében

annak fókusza és stílusa is az elemzés tárgya. Empirikusan, a képviselőt fókuszát a „kit képvisel?” kérdéssel szokás megragadni.⁵ Jelen esetben csak a területileg definiált egységekkel foglalkozom, nevezetesen a választókerülettel, és megkülönböztetem a *választókerület-orientált képviselőket* azoktól, akik valamilyen másik entitás vagy csoport képviselőt tartják a legfontosabbnak.⁶ Míg a fókusz arra utal, hogy a képviselő kinek az érdekeit tartja szem előtt munkája során, addig a stílus azt jelöli, hogy mindezt milyen eszközökkel teszi. A képviselőket arra kértük, hogy válasszanak a választók, a párt és saját maguk véleménye között egy olyan hipotetikus parlamenti szavazási szituációban, amikor ez a három vélemény egymástól különbözik. A kérdés az alábbiak szerint hangzott: „Az Ön véleménye szerint, hogyan kellene viselkednie a képviselőnek akkor ha ... (1) ... a választóinak akarata és a pártálláspont ..., (2) ... a képviselő álláspontja és a választóinak akarta ..., vagy (3) a képviselő és a párt álláspontja eltérnek egymástól?”. Ezek alapján megkülönböztethetünk *megbízottakat, párt- és választói delegáltakat* (Converse–Pierce, 1986). A fenitiek mentén, azok a képviselők a megbízottak, akik azt gondolják, hogy a képviselőknek mindenáron a saját meggyőződésük szerint kellene szavazniuk, a pártdelegáltak mindig a pártálláspont figyelembe vételét tartják szerencsének, míg a választói delegáltak a választók véleményére hagyatkoznának a parlamenti szavazáskor. Mindkét szerepfelfogás változó a *Comparative Candidates Survey*-ből származik.

Áttérve a képviselők parlamenti viselkedésére, a parlamenti kérdések választókerületi vonatkozásai kerülnek górcső alá. Mint köztudott, a magyar parlamentben négyféle kérdéstípusból választhatnak a képviselők: interpelláció, szóbeli, írásbeli és azonnali kérdés. A szóbeli kérdésformákra fordítandó idő szigorúan lehatárolt, vagyis csak korlátozott számú kérdést tudnak feltenni a képviselők. Ezzel szemben az írásbeli kérdések esetében semmilyen restrikció nincs. Következésképp, a szóbeli formák tartalma szigorúbb frakciókontrol alatt van, míg az írásbeli kérdések jobban kifejezik a képviselők egyéni preferenciáit. Tehát a szóbeli kérdések vizsgálata inkább a pártnak a helyi képviselővel kapcsolatos stratégiáját tárja fel. A kérdések választókerületi orientációja szótáralapú kvalitatív tartalomelemzés segítségével került megállapításra. A szövegtörzset minden 2010. május 4. és 2014. május 5. között benyújtott kérdés teljes szövegét tartalmazza. Az erre a célra írt program⁷ az előzetesen összeállított szótár elemeit kereste és regisztrálta a korpuszban. A szótár alapját a KSH Magyar Helységnévtára⁸ képezte kiegészítve a megyék elnevezéseivel. Azok a kérdések tekintendők helyi érintettségűeknek, amelyek a képviselő jelöltségének választókerületében található települések nevét tartalmazzák.⁹ Miután megtörtént a kérdések besorolása, minden képviselőhöz hozzárendeltem az általa feltett helyi érintettségű kérdések számát. A több képviselő által szponzorált kérdések nem szerepelnek az elemzésben. Az elem-

zés ezen ágának függő változója tehát a képviselő egyéni választókerületi jelöltségéhez kapcsolódó választókerületet érintő kérdések száma.¹⁰

A frakcióból való kiszavazás mérésekor az összes, törvényjavaslatokhoz kapcsolódó szavazást figyelembe vettem a 2010–2014-es parlamenti ciklusban. Az eredeti adatbázis 961 törvényjavaslatot és 2465 szavazást tartalmaz. Mint köztudott, az „igen” és a „nem” válaszok mellett a képviselők tartózkodhatnak is. Ez minőségileg különbözik attól, ha egy képviselő nem jelenik meg a szavazáskor, hiszen ebben az esetben a preferenciák kifejezése történik azzal, hogy sem az „igent”, sem a „nemet” nem választotta. Ezzel szemben a távolmaradó képviselők esetében nincsenek információink a képviselők preferenciáiról. Jelen tanulmányban kétféleképpen mérem a kiszavazást. Elsőként definiálom a *kiszavazási rátát*, amely azt mutatja, hogy az egyes képviselők hány százalékban szavaztak a frakcióval ellentétesen azokban az esetekben, amikor a szavazáskor a teremben tartózkodtak. Ebben az esetben a frakciónyavazat a frakcióhoz tartozó képviselők által leadott szavazatok módusza (tehát a leggyakrabban leadott szavazat). Másodsorban, a frakció-középponttól való normált távolságot használom a kiszavazás gyakoriságának mérésére. A frakció-középpontot k -középpontú klaszterezéssel állapítottam meg ($k=4$).¹¹ Ahhoz, hogy a távolságot számítani lehessen, a hiányzó értékeket (azokat a szavazásokat, amelyeken az egyes képviselők nem vettek részt) a frakciónyavazattal imputáltam. Abban az esetben, amikor az egész frakció a távolmaradást választotta, a tartózkodás számított frakciónyavazatnak. Annak ellenére, hogy ez a megközelítés számos problémát felvethet, a hiányzó értékek imputálása nem változtatta meg jelentősen a távolságot a klaszterközéppontok és az egyes képviselők között.¹²

EREDMÉNYEK

Többváltozós módszerekkel vizsgálom a kampányperszonalizációnak a képviselők attitűdjeire és tevékenységeire gyakorolt hatását. Miután a szavazók csak az egyéni választókerületi ágon választhatnak a jelöltek közül, csak az EVK-jelöltek szerepelnek az adatbázisban. Azért, hogy megkapjam a kampányperszonalizáció nettó hatását olyan változókra kontrolláltam a modellekben, mint a mandátum típusa 2006-ban és 2010-ben, polgármesteri pozíció betöltése a vizsgált ciklusban, a párttól vett ideológiai távolság, a párton belüli verseny intenzitása a jelöltté válásért, a jelöltállítás központosítottága, a választókerületi verseny intenzitása, a képviselő neme és életkora. Az 1. melléklet tartalmazza a változók teljes listáját, és azok operacionalizálását. A három kampányváltozó közötti kapcsolatot tekintve a multikollinearitás nem okoz problémát a következőkben ismertetett modellek esetében.¹³

1. táblázat. A képviselők képviselet-felfogását magyarázó bináris és multinomiális logit modellek.

Változók	1. modell	2. modell		
	Választó-kerületi képviselő	Megbízott	Választói delegált	Egyik sem
Kampány-perszonalizáció				
Kampánynormák	1,13 (0,07)**	0,86 (0,13)	0,91 (0,06)	0,87 (0,09)
Kampányeszközök	1,74 (0,43)**	1,00 (0,38)	1,57 (0,88)	0,95 (0,25)
Kampányagenda	0,97 (0,30)	1,86 (0,67)*	2,51 (2,31)	3,95 (1,34)***
Kontrollváltozók				
EVK-képviselő 2010-ben	7,55 (5,57)***	3,26 (1,14)***	3,81 (1,38)***	4,07 (4,78)
EVK képviselő 2006-ban	0,87 (0,18)	0,85 (0,77)	0,47 (0,09)***	0,30 (0,07)***
Polgármester	0,88 (0,20)	0,06 (0,01)***	0,35 (0,10)***	0,29 (0,06)***
Ideológiai távolság	1,01 (0,09)	0,83 (0,26)	0,79 (0,03)***	1,08 (0,03)**
Párton belüli verseny	0,71 (0,17)	0,82 (0,53)	3,15 (2,25)	1,28 (1,41)
Jelöltállítás centralizációja	1,03 (0,17)	2,39 (0,91)**	2,07 (0,69)**	0,62 (0,68)
Választókerületi verseny	0,79 (0,15)	1,99 (1,72)	2,51 (0,69)**	0,48 (0,13)***
Női jelölt	1,49 (0,97)	1,05 (1,19)	0,52 (0,21)	2,69 (1,48)*
Életkor	0,98 (0,02)	0,93 (0,03)**	0,96 (0,04)	1,05 (0,01)***
Tengelymetszet	0,01 (0,03)*	3,49 (9,17)	0,05 (0,16)	0,03 (0,04)**
N	160	136		
Log-pseudolikelihood	-90,89	-139,03		
Pseudo R ²	0,18	0,14		

A standard hibák párthovatartozás mentén klaszterezettek.

Az értékek az eredeti regressziós együtthatók exponenciálisai. Zárójelben robusztus standard hibák.

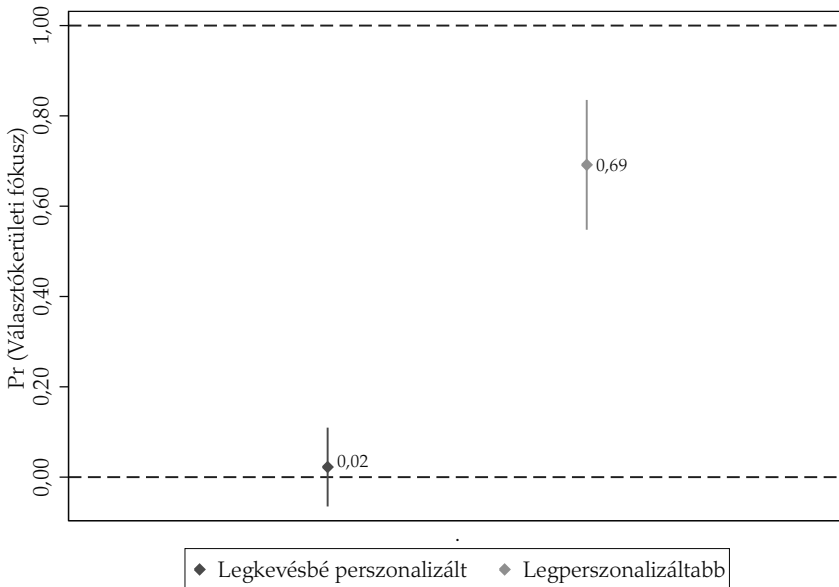
*** $p < 0,01$; ** $p < 0,05$; * $p < 0,1$

Az 1. táblázat mutatja a képviselők felfogását magyarázó bináris (1. modell) és multinomiális (2. modell) logit modelleket. Az 1. modell a képviselet fókuszára, a 2. a képviselet stílusára utal. A feltüntetett értékek esélyhányadosok (*odds ratio*), amelyek az eredeti regressziós együtthatók exponenciálisai. Az 1-nél nagyobb értékek a függő és független változók közötti pozitív, a kisebbek negatív kapcsolatra utalnak. A 2. modellben a pártdelegált a kontrollcsoport.

Az 1. modellben, mind a normák, mind az eszközök pozitívan befolyásolják a választókerület-orientációt: minél perszonalizáltabb a kampány, és minél több perszonalizált kampányeszközt használnak a jelöltek, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy a jelölt a megválasztása után a választókerület kép-

viseletét tartja a legfontosabb feladatának. Az 1. ábra annak a valószínűségét mutatja, hogy egy képviselő a választókerület képviseletét tartja a legfontosabb feladatának a kampányperszonalizáció két szélsőséges esetében.¹⁴ Az adatok szerint a perszonalizált kampányok esetén jóval nagyobb az esély arra, hogy egy jelölt választókerület-központú képviselővé váljon. Míg a legkevésbé perszonalizáltabb módon kampányoló jelöltek esetében gyakorlatilag nincs esély arra, hogy választókerület-központúvá váljanak, addig a perszonalizáció legfelső fokán ez a valószínűség 0,69.

1. ábra. A választókerület-központúság becsült valószínűsége a kampányperszonalizáció két szélsőséges esetében.

A képviselő stílusát tekintve azonban a perszonalizáció ezen aspektusainak nincs ekkora hatása. A normák és az eszközök nem hatnak annak a relatív (a pártdelegálthoz mért) valószínűségére, hogy a képviselő megbízott, választói delegált vagy egyik kategóriába sem tartozó ahhoz képest, hogy pártdelegálttá váljon. Másrészt ugyanakkor, ahogy azt a 2. táblázat is mutatja, ha a jelölt a kampány során helyi relevanciájú kérdést is felvetett, 0,13-mal csökken illetve 0,16-tal nő annak a valószínűsége, hogy pártdelegált, illetve választói delegált legyen megválasztása után. Más szóval, a kampányok választókerület-központúsága utalhat a képviselők ama hajlandóságára, hogy a választók véleményének megfelelően szavazzanak a parlamentben (a pártnak és a kép-

viselőnek a saját véleményével szemben). Ugyanakkor a kampánynak ez az aspektusa nincs hatással arra, hogy a képviselő a választókerületet helyezi-e a munkája középpontjába (ld. 1. modell).

2. táblázat. A négy képviseleti stílusba kerülés valószínűsége a kampányagenda különböző értékei mellett.

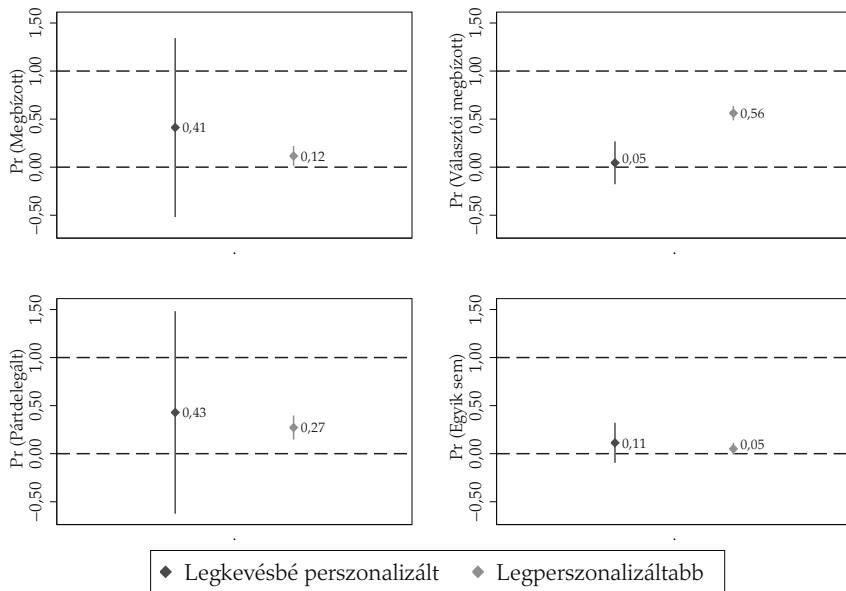
	Nem említ helyi ügyet	Helyi ügyet említ	Különbség
Megbízott	0,24 (0,03)***	0,17 (0,02)***	-0,07
Szavazói delegált	0,36 (0,11)***	0,52 (0,02)***	0,16
Pártdelegált	0,36 (0,12)***	0,23 (0,02)***	-0,13
Egyik sem	0,04 (0,02)**	0,07 (0,02)***	0,03

*** $p < 0,01$; ** $p < 0,05$; * $p < 0,1$

Minden egyéb változó értéke az átlagon rögzítve.

Kiszámolva az egyes kategóriákba kerülés valószínűségeit, nem találunk számottevő különbséget a kampányperszonalizáció két szélsőséges esete között. A 2. ábrán látszik, hogy csak a szavazói delegált-kategóriába kerülés valószínűsége változik a növekvő perszonalizáció hatására.

2. ábra. A képviselet stílusa szerinti kategóriák becsült valószínűsége.

Áttérve a képviselői kérdések tartalmára, a 3. táblázat foglalja össze a negatív binomiális regressziós modelleket¹⁵, amelyek az egyes képviselők által benyújtott választókerületi vonatkozású kérdések számát magyarázzák.

3. táblázat. A parlamenti kérdések választókerületi relevanciáját magyarázó negatív binomiális modellek.

	3. modell	4. modell	5. modell	6. modell
Változók	Azonnali kérdések	Interpellációk	Szóbeli kérdések	Írásbeli kérdések
Kampány-perszonalizáció				
Kampánynormák	0,99 (0,09)	1,14 (0,08)*	1,01 (0,11)	1,42 (0,15)***
Kampányeszközök	0,91 (0,06)	0,91 (0,15)	0,69 (0,11)**	0,33 (0,07)***
Kampányagenda	1,50 (0,95)	1,52 (0,63)	1,67 (0,55)	1,08 (0,41)
Kontrollváltozók				
EVK-képviselő 2010-ben	0,27 (0,10)***	0,27 (0,06)***	0,34 (0,18)**	0,01 (0,00)***
EVK-képviselő 2006-ban	1,32 (0,49)	1,17 (0,31)	2,79 (1,01)***	0,31 (0,18)**
Polgármester	1,33 (0,39)	2,47 (0,44)***	0,48 (0,18)*	0,00 (0,00)***
Ideológiai távolság	0,78 (0,10)*	0,86 (0,09)	0,86 (0,33)	1,04 (0,59)
Párton belüli verseny	0,74 (0,69)	0,45 (0,20)*	1,47 (1,76)	0,58 (0,27)
Jelöltállítás centralizációja	1,18 (0,43)	1,03 (0,33)	0,25 (0,22)	0,00 (0,00)***
Választókerületi verseny	1,24 (0,38)	1,71 (0,62)	0,99 (0,18)	1,30 (1,16)
Női jelölt	2,14 (1,00)	1,61 (0,75)	2,81 (4,75)	1,65 (2,66)
Életkor	0,99 (0,02)	1,00 (0,02)	0,98 (0,01)**	1,11 (0,00)***
Tengelymetszet	0,27 (0,17)**	0,03 (0,04)***	3,14 (6,44)	0,16 (0,64)
N	160	160	160	160
Log-pseudolikelihood	-114,12	-92,51	-118,01	-49,20

A standard hibák párthovatartozás mentén klaszterezettek.

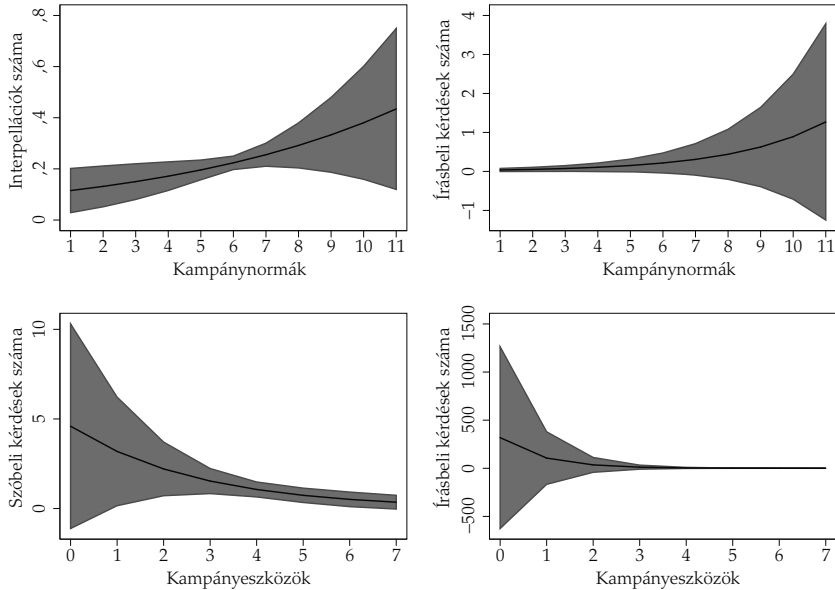
Az értékek incidencia-hányadosok. Zárójelben robusztus standard hibák.

*** $p < 0,01$; ** $p < 0,05$; * $p < 0,1$

A táblázatban feltüntetett értékek incidencia-hányadosok, vagyis az 1-nél nagyobb értékek pozitív, a kisebbek negatív hatásokat jeleznek. A kampány-perszonalizáció hatása nem konzisztens az összes kérdéstípust figyelembe véve. A perszonalizáció változók nincsenek hatással arra, hogy a képviselők hány választókerületi érintettségű azonnali kérdést nyújtottak be. A másik három kérdéstípus esetén viszont találunk bizonyítékokat arra, hogy a perszonalizáció talán számíthat. A 3. ábra a 3. táblázat szignifikáns kampányhatásait mutatja. Először is azt láthatjuk, hogy a kampánynormák pozitívan

befolyásolják a helyi relevanciájú interpellációk és írásbeli kérdések számát. A 95%-os konfidencia-intervallum azonban a legperszonalizáltabb kampányok felé haladva egyre szélesedik. Ez arra utalhat, hogy a modellek nem becsülnek túl pontosan, amikor a legperszonalizáltabb kampányokat a több helyi kérdéshez kötik.

3. ábra. A kampánynormák és -eszközök hatása a választókerületi kérdések számára.

A kampányeszközök esetében az eredmények nem konzisztensek a hipotézissel, miszerint minél több perszonalizált eszközt alkalmaz a jelölt a kampány során, annál több választókerületi kérdést tesz fel a parlamentben. Az adatok szerint mind az írásbeli, mind a szóbeli kérdések esetében az eszközökben megfigyelhető perszonalizáció csökkenti a helyi kérdések számát. A legzavarbaejtőbb eredmény azonban az, hogy az írásbeli kérdések esetében (6. modell) a normák és az eszközök ellentétes irányba mutatnak. Mindez arra utal, hogy a perszonalizáció e két mérőszáma a perszonalizációnak más-más aspektusait ragadja meg, és ezek különbözőképpen hatnak arra, ahogyan a képviselők a feladataikról gondolkodnak. A legfőbb különbség a két mérőeszköz között, hogy míg a normák arra utalnak, hogy a jelöltek hogyan látják a saját kampányukat, addig az eszközök – annak ellenére, hogy ezekről is maguk a jelöltek nyilatkoztak – a perszonalizáció objektívebb mérőszámát kínálja. Ugyanakkor a kampány során használt eszközök függenek a párt központi kampánystratégiájától és a finanszírozási mechanizmusoktól is. Tehát az al-

kalmazott personalizált kampányeszközök számának meghatározása valamelyest kívül esik a jelöltek fennhatóságán, ami gyengíti a kapcsolatot a kampánystratégia és a későbbi képviselői tevékenység között.

Végül, de nem utolsó sorban, vessünk egy pillantást a frakcióból való kiszavazásra. A magyar parlamentben a frakciófegyelem hagyományosan erős. Az abszolút számokat tekintve a kiszavazás mérőszámaiban csak kis varianciát figyelhetünk meg.¹⁶ Ugyanakkor a 2. melléklet arra utal, hogy egy szűk sávban felfedezhető némi variancia mindkét változó esetében. A 4. táblázat foglalja össze a lineáris regressziós modellek eredményeit, amelyek egyfelől a kiszavazási ráta logaritmusát, másfelől a klaszterközéptől vett normált és logaritmizált távolságot magyarázzák. Az eredmények egyértelműek: a kampánypersonalizáció nem utal a kiszavazási hajlandóság magasabb szintjére.

4. táblázat. A frakcióból való kiszavazást magyarázó lineáris regressziós modellek.

	7. modell	8. modell
Változók	Kiszavazási ráta (logaritmizált)	A frakciótól vett távolság (normált és logaritmizált)
Kampánypersonalizáció		
Kampánynormák	-0,04 (0,03)	-0,05 (0,04)
Kampányeszközök	-0,00 (0,08)	-0,01 (0,07)
Kampányagenda	-0,13 (0,08)	-0,32 (0,15)*
Kontrollváltozók		
EVK-képviselő 2010-ben	-0,97 (0,18)***	-0,59 (0,12)***
EVK-képviselő 2006-ban	0,37 (0,24)	0,23 (0,24)
Polgármester	0,29 (0,05)***	0,37 (0,02)***
Ideológiai távolság	0,15 (0,04)**	0,10 (0,05)
Párton belüli verseny	0,02 (0,09)	0,16 (0,12)
Jelöltállítás centralizációja	-0,04 (0,15)	-0,09 (0,09)
Választókerületi verseny	0,19 (0,22)	0,02 (0,25)
Női jelölt	-0,37 (0,22)	-0,38 (0,11)**
Életkor	-0,01 (0,01)	0,00 (0,01)
Tengelymetszet	-4,53 (0,48)***	-0,57 (0,48)
N	158	157
R ²	0,27	0,14

A standard hibák párthovatartozás mentén klaszterezettek.

Az értékek standardizálatlan regressziós együtthatók. Zárójelben robusztus standard hibák.

*** p < 0,01; ** p < 0,05; * p < 0,1

Mielőtt áttérnénk a következtetésekre, ejtsünk néhány szót a választási rendszernek a képviselői tevékenységekre gyakorolt hatásáról. A mandátum típusa a függő változók mindhárom csoportjára jelentős hatással bír. A képviselőt fókuszával kezdve, az egyéni választókerületi képviselők esetében egy listás képviselőhöz képest 0,39-cel nő meg annak a valószínűsége, hogy választókerület-központúak lesznek. A képviselőt stílusát tekintve, ahogy az 5. táblázat szemlélteti, az egyéni képviselők 0,12-vel kisebb eséllyel válnak pártdelegáltakká, míg a szavazói delegálttá válásuk valószínűsége 0,15-tel nagyobb, mint a listás képviselőké. Összességében elmondható, hogy a magyar parlamenti képviselők inkább tekintik magukat delegáltaknak, mint megbízottnak. Az, hogy milyen típusú delegáltak lesznek, a mandátum típusán múlik.

5. táblázat. A négy képviselői stílusba kerülés valószínűsége a különböző mandátumtípusok mellett.

	Listás képviselő	Egyéni képviselő	Különbség
Megbízott	0,23 (0,01)***	0,16 (0,02)***	-0,07
Szavazói delegált	0,39 (0,04)***	0,54 (0,01)***	0,15
Pártdelegált	0,33 (0,07)***	0,21 (0,01)***	-0,12
Egyik sem	0,04 (0,04)	0,08 (0,01)***	0,04

*** $p < 0,01$; ** $p < 0,05$; * $p < 0,1$

Minden egyéb változó értéke az átlagon rögzítve.

A felfogásokban megfigyelhető határozott különbség a különböző típusú mandátumok között azonban nem figyelhető meg a parlamenti kérdések és a kiszavazások tekintetében. A 3. és 4. táblázatok arra utalnak, hogy az egyéni képviselők szignifikánsan kevesebb választókerületi kérdést tesznek fel minden kategóriában, és kevésbé hajlamosak a frakcióból való kiszavazásra is. Az írásbeli kérdések esetében korábban már láttuk, hogy azok a listás képviselők, akik indultak egyéniben, de vesztek, ők azok, akik aktívan képviselik a választókerületi ügyeket (Papp, 2016). Az új eredményekkel kiegészítve a korábbiakat, elmondhatjuk, hogy a parlamenti kérdés egyszerűen nem az egyéni képviselők eszköze a választókerületi érdekek képviselésére. Mindez politikai oldaltól függetlenül érvényes (tehát attól függetlenül, hogy az adott képviselő a vizsgálat időpontjában kormánypárti képviselő volt-e vagy ellenzéki).

A kiszavazás tekintetében szignifikáns különbségeket figyelhetünk meg a pártok között.¹⁷ Mivel az egyéni képviselők döntő hányada kormánypárti képviselő, a mandátum típusának hatásában elképzelhető, hogy a pártok közötti különbséget érhetjük tetten.¹⁸ Valóban, a varianciaanalízis eredményei azt igazolják, hogy a Fidesz és a KDNP frakciója szignifikánsan kohezívebb, mint más pártoké.¹⁹ Következésképp, az egyéni képviselők azért lehetnek fegyelmezettebbek (a várttal ellentétben), mert nagyrészt kormánypártiak, és ezekben a pártokban erősebb a frakcióegység.

A többi kontrollváltozó vonatkozásában elmondható, hogy nem figyelhetünk meg stabil mintákat, amelyek ezen változók jelentőségét hangsúlyoznák. Talán a polgármesterség hatását lenne érdemes kiemelni. Amellett, hogy a polgármesterek szignifikánsan több helyi interpellációt nyújtanak be (4. modell), hajlamosabbak a frakcióból való kiszavazásra is (7. és 8. modellek). A fentiek miatt levonhatjuk azt a következtetést, miszerint a párt valóban egy dilemmával áll szemben akkor, amikor polgármestereket jelöl parlamenti választásokon (Navarro, 2009). Egyfelől, mivel a választók helyi gyökerekkel rendelkező jelölteket preferálnak (Putnam, 1976; Shugart és szerzőtársai, 2005; Tavits, 2010), a helyi politikusok erőforrásként szolgálhatnak a választások alkalmával. Másfelől viszont, azok a vonások, amelyek a választásokkor extra szavazatokat hozhatnak, alááshatják a parlamenti pártfegyelmet (Dewogheraele–Berton–Navarro, 2008; Tavits, 2010). A helyi politikai pozíció hatása azért is említésre méltó, mert 2014 óta a parlamenti képviselők nem tölthetnek be választott helyi hivatalokat, ami a pártfegyelem további erősödését vetíti előre.

KONKLÚZIÓ

Jelen tanulmány fő kérdése az volt, hogy a perszonalizált kampányok utalhatnak-e a képviselők attitűdjeire és parlamenti tevékenységeire. A kiindulópont azt volt, hogy a választók az egyes jelöltek kampányait heurisztikaként alkalmazzák annak eldöntésében, hogy az adott jelöltből „jó” képviselő lesz-e. Ha találunk összefüggést a kampányok és a tevékenységek között, akkor feltételezhető, hogy a választók következtethetnek a kampány jellemzői alapján arra, hogy a képviselők mennyire állnak ki a helyi ügyekért, vagy mennyire hajlandóak a frakció ellenében szavazni. A kampányperszonalizáció mérésében Zittel és Gschwend (2008) munkájára támaszkodtam, és a kampánynormákat, -eszközöket és -agendát vettem alapul a perszonalizáció méréséhez.

A többváltozós modellek eredményeiből arra következtethetünk, hogy a perszonalizáció csak mérsékelt hatással bír a képviselők attitűdjeire és viselkedésére. A kampánynormák pozitív hatással bírnak az attitűdbeli választókerület-központúságra, a helyi érintettségű interpellációk és írásbeli kérdések számára. A kampányeszközök hatása zavarba ejtő. Egyrészt növeli a választókerületi képviselet fontosságát a képviselői attitűdökben, másrészt azonban csökkenti a helyi témájú szóbeli és írásbeli kérdések számát. Végül, de nem utolsó sorban, a kampányagenda semmilyen hatással nem volt a vizsgált függő változók alakulására. Mit jelent mindez a szavazók azon képességére, hogy ki tudják választani a „jó” képviselőt? A legegyszerűbb, ha a perszonalizáció mérőeszközei felől közelítjük meg a problémát. Ahogy arról korábban már szó esett, a norma a képviselő saját kampányára vonatkozó percepciói. Tehát a három indikátor között ennek lehet a legkevesebb köze ahhoz, amit a válasz-

tők a kampány során tapasztalhatnak. A kampányeszközök már objektívebb indikátornak tekinthetők, de még mindig elhamarkodott volna azt állítani, hogy az alkalmazott personalizált eszközök száma alapján képesek legyünk ítéletet hozni a jelöltekről. Továbbá az eszközök száma nagyrészt a rendelkezésre álló erőforrások függvénye is, amely elosztásába a pártnak jelentős beleszólása van. Anélkül, hogy tudnánk, hogy a választók pontosan mit érzékelnek a kampányokból, csak spekulálni tudunk arra vonatkozóan, hogy a három mutatószám közül mégis az agenda az, amelyet az átlagszavazó a legegyszerűbben be tud fogadni. Ebből kiindulva tehát, azon az alapon, hogy az agenda volt az egyetlen változó, ami semmilyen formában nem befolyásolja az attitűdöket és a viselkedést, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy *a kampánypersonalizáció nem segíti a szavazókat abban, hogy megtippeljék, hogy a jelölt hogyan viselkedik majd megválasztása után.*

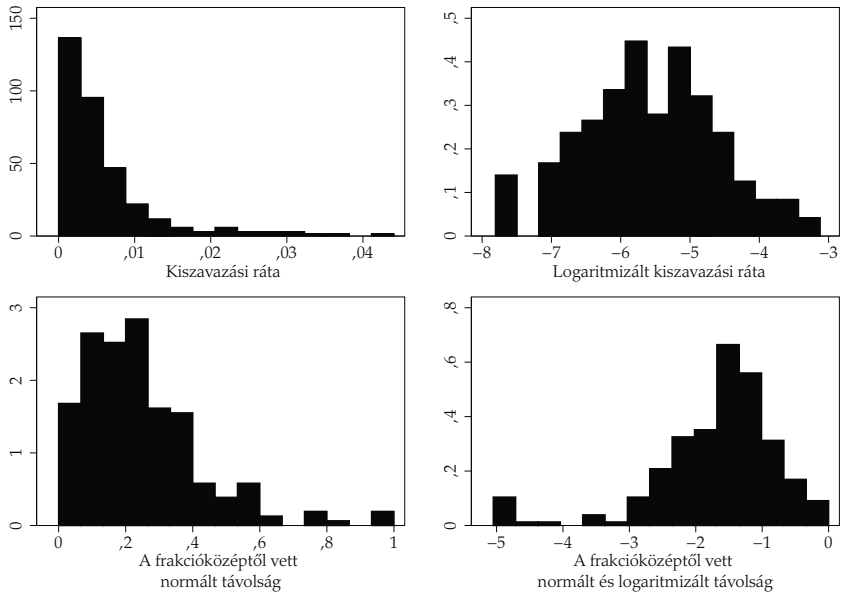
Mindazonáltal, a normáknak és az agendának a szerepfelfogásokra, valamint az előbbinek a kérdésekre gyakorolt pozitív hatása érdekes megfigyelés. Az, ahogyan a képviselők a saját kampányaikra tekintenek, befolyásolja a szerepfelfogásukat és a tevékenységeik egy részét is. Következésképp, létezik valamiféle belső kohézió a kampánypersonalizáció és a viselkedés között. A következő lépés annak feltárása volna, hogy vajon a választók és a képviselők ugyanúgy látják-e a kampányt. Addig azonban, amíg ez eldőlt, a címben tett ígéret a legjobb esetben is elhamarkodottnak nevezhető.

1. melléklet. Az elemzésben szereplő változók.

Változók	Értékek	Adatforrás	
<i>Függő változók</i>			
A képviselő fókuszusa	A képviselő szerint kinek a képviselése a fő feladata képviselőként	1 = választókerületi fókusz; 0 = más fókusz	CCS
A képviselő stílusa	A képviselő szerint egy képviselőnek kinek a véleményével megegyezően kellene szavaznia azokban az esetekben, amikor a választók, a párt és a képviselő véleménye eltér egymástól.	1 = megbízott; 2 = választói delegált; 3 = pártdelegált; 4 = egyik sem	CCS
A választókerületi kérdések száma	Interpellációk, azonnal, szóbeli és írásbeli kérdések		Parlament
Kiszavazási ráta	Azon szavazások aránya, amelyek során a képviselő nem szavazott a frakcióval		Parlament

Változók		Értékek	Adatforrás
A frakcióközéptől vett távolság	A frakcióközepek és az egyes képviselők között távolság a szavazások tekintetében		Parlament
<i>Független változók</i>			
Kampány-normák	A kampány fő célja a képviselő szerint	1 = A lehető legtöbb figyelmet irányítani a pártra; 11 = A lehető legtöbb figyelmet irányítani a jelöltre	CCS
Kampány-eszközök	A kampány során használt perszonalizált kampányeszközök száma	min: 0, max: 7	CCS
Kampány-agenda	A kampány során említett-e olyan helyi ügyet, amellyel a pártkampány nem foglalkozott	1 = igen; 0 = nem	CCS
<i>Kontrollváltozók</i>			
EVK-képviselő 2010-ben	A mandátum típusa 2010–2014 között	1 = egyéni; 0 = listás	választási adatok
EVK-képviselő 2006-ban	A mandátum típusa 2006–2010 között	1 = egyéni; 0 = listás	választási adatok
Polgármester	Polgármester 2010–2014 között	1 = igen; 0 = nem	Választási adatok
Ideológiai távolság	A képviselő és a pártja által a bal-jobb skálán (0–10) elfoglalt hely közötti abszolút különbség, ahogy a képviselő érzékeli	$ \text{Baljobb}_{\text{Képviselő}} - \text{Baljobb}_{\text{Párt}} $	CCS
Párton belüli verseny	A képviselőnek voltak-e versenytársai a jelölésért folytatott küzdelemben	1 = voltak versenytársak; 0 = egyedüli jelölt volt	CCS
Jelöltállítás centralizációja	A jelölésről az országos pártvezetés döntött	1 = igen; 0 = nem	CCS
Választókerületi verseny	A jelöltek effektív száma az adott egyéni választókerületben	$\frac{1}{\sum \text{Szavazatok}^2}$	Választási adatok
Női jelölt	A képviselő neme	1 = nő; 0 = férfi	Képviselői biográfia
Életkor	A képviselő életkora		Képviselői biográfia

2. melléklet. A kiszavazás változók eloszlása.

JEGYZETEK

- ¹ Az irodalomban vizsgálják többek között a törvényjavaslatok (Crisp–Ingall, 2002; Marangoni–Tronconi, 2011), bizottsági tagságok (Manow, 2013; Stratmann–Baur, 2002) és parlamenti felszólalások (Hill–Hurley, 2002) helyi fókuszát.
- ² „Mi volt kampányra elsődleges célja? Hova helyezné el a célt az alábbi 10 fokú skálán, ahol az 1 jelentése a 'lehető legtöbb figyelmet kelteni pártom iránt', és a 11 jelentése a 'lehető legtöbb figyelmet kelteni a jelölésemre vonatkozóan'.”
- ³ A kérdéseket személyesen tettük fel a képviselőknek.
- ⁴ Az adatfelvétel során a képviselőket pártjuk és mandátumtípusuk szerint csoportokba soroltuk, majd a csoportok minden tagjához véletlen számokat rendeltünk. A képviselőket a hozzájuk rendelt véletlen számok alapján sorba rendeztük, és sorrendben kerestük fel őket. Abban az esetben, ha egy képviselő nem vállalta a kutatásban való részvételt, a saját csoportjának listáján szereplő következő képviselőt kerestük meg. Összesen 232 képviselő töltötte ki a kérdőívet.
- ⁵ „Ön parlamenti munkájában kiket képvisel elsősorban?”
- ⁶ Egyéb válaszlehetőségek: „a párt szavazói”, „a társadalom egy bizonyos csoportja”, „az ország összes állampolgára”.
- ⁷ Itt szeretném megköszönni újra Kubik Bálintnak a segítségét.
- ⁸ http://www.ksh.hu/apps/hntr.egyeb?p_lang=HU&p_sablon=LETOLTES

- ⁹ Ugyan a kérdések kódolása teljesen automatizált, minden találatot kézzel is ellenőriztünk. Erre azért is volt szükség, mert néhány település neve megegyezik egyes képviselők vezetéknevének hangalakjával (pl. Varga, Semjén). Ezen kívül a településnevek nagy száma a köznyelvben is használatos.
- ¹⁰ A többes jelölés lehetővé teszi, hogy az egyéniben sikertelen jelöltek listás képviselőként kerüljenek a parlamentbe, ami nem írja felül az egyéni választókerület képviselőének szándékát (Papp, 2016).
- ¹¹ Nem meglepő módon, a klaszterek egybeesnek a különböző pártokkal. A kormánypártok (a Fidesz és a KDNP) egy klasztert alkotnak, míg a többi pártnak saját klasztere van.
- ¹² A frakciószavazat imputálásával a frakció kohéziója összességében erősebb lesz (a domináns szavazat erősebben érvényesül), de a változó normalálásának köszönhetően a képviselők közötti relatív távolság változatlan marad. Továbbá mivel a pártfegyelem rendkívül erős, az imputált értékek nem változtatják meg a klaszterközéppontokat sem. Az imputálás hatására megfigyelt kisebb változások a domináns frakcióvélemény felé tolják a középpontot.
- ¹³ A VIF értékei 1,11 a kampánynormák, 1,28 az eszközök és 1,08 az agenda esetében, amely nem utal multikollinearitásból eredő problémára.
- ¹⁴ Legkevésbé perszonalizált kampányok: kampánynormák = 1, eszközök = 0, agenda = 0. Legperszonalizáltabb kampányok: kampánynormák = 11, eszközök = 7, agenda = 1.
- ¹⁵ A negatív binomiális modelleket túlszórás esetén használják a *count* típusú változók modellezésében (Cameron–Trivedi, 1998; Long, 1997). A diszperziós paraméter (alfa) szignifikánsan különbözik 0-tól, minden itt közölt modell esetében ($p < 0,01$).
- ¹⁶ Átlag Kiszavazási ráta = 0,006; Szórás Kiszavazási ráta = 0,007; Átlag Klaszterközéptől vett távolság = 0,247, Szórás Klaszterközéptől vett távolság = 0,18
- ¹⁷ A párt változó súlyos multikollinearitás okán nem szerepelt a modellekben.
- ¹⁸ Carey (2007) bizonyítja, hogy a parlamentáris rendszerekben a kormánypártok egységesebben szavaznak a parlamentben, mint az ellenzéki pártok.
- ¹⁹ Kiszavazási ráta: $F=11,3$, $p<0,000$; A frakcióközéptől vett távolság: $F=7,8$, $p<0,000$

IRODALOM

- André, A.–Freire, A.–Papp, Zs. (2014): Electoral Rules and Legislators' Personal Vote-Seeking, *Sam Depauw–Kris Deschouwer (eds.) Representing the people. A survey among members of statewide and substate parliaments*. Oxford, Oxford University Press, 87–109.
- Bailer, S. (2011): People's Voice or Information Pool? The Role of, and Reasons for, Parliamentary Questions in the Swiss Parliament. *The Journal of Legislative Studies*, 17 (3), 302–314.
- Banducci, S. A.–Karp, J. A.–Thrasher, M.–Rallings, C. (2008): Ballot Photographs as Cues in Low-Information Elections. *Political Psychology*, 29 (6), 903–917.
- Brockington, D. (2003): A Low Information Theory of Ballot Position Effect. *Political Behavior*, 25 (1), 1–27.

- Brusattin, L. (2011): Candidate Visual Appearance as a Shortcut for Both Sophisticated and Unsophisticated Voters: Evidence from a Spanish Online Study [online]. *International Journal of Public Opinion Research*. Retrieved from <http://ijpor.oxfordjournals.org/content/early/2011/12/08/ijpor.edr040>
- Cameron, A. C.–Trivedi, P. K. (1998): *Regression Analysis of Count Data*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Carey, J. M. (2007): Competing Principals, Political Institutions, and Party Unity in Legislative Voting. *American Journal of Political Science*, 51 (1), 92–107.
- Carey, J. M. and Shugart, M. S. (1995): Incentives to Cultivate a Personal Vote: a Rank Ordering of Electoral Formulas. *Electoral Studies*, 14 (4), 417–439.
- Chiru, M. (2015): Multiple Candidacies and the Role of the Lowest Electoral Tier for Individualized Campaigning. *East European Politics & Societies*, 0888325415569761.
- Colomer, J. M. (2011): Introduction: personal and party representation. In: Josep M. Colomer (ed.): *Personal representation. The neglected dimension of electoral systems*. Colchester, ECPR Press, 1–20.
- Converse, P. E.–Pierce, R. (1986): *Political Representation in France*. Cambridge, Belknap Press of Harvard University Press.
- Coppedge, M. (1997): *Strong Parties and Lame Ducks: Presidential Partyarchy and Factionalism in Venezuela*. Stanford University Press.
- Cordero, G.–Coller, X. (2014): Cohesion and Candidate Selection in Parliamentary Groups. *Parliamentary Affairs*, online.
- Costa, O.–Kerrouche, E. (2009): Representative roles in the French National Assembly: The case for a dual typology? *French Politics*, 7 (3), 219–242.
- Cox, G. W. (1997): *Making Votes Count: Strategic Coordination in the World's Electoral Systems*. Cambridge–New York, Cambridge University Press.
- Cross, W. and Young, L. (2015): Personalization of campaigns in an SMP system: The Canadian case. *Electoral Studies*, 39, 306–315.
- Cutler, F. (2002): The Simplest Shortcut of All: Sociodemographic Characteristics and Electoral Choice. *The Journal of Politics*, 64 (2), 466–490.
- De Winter, L. and Baudewyns, P. (2015): Candidate centred campaigning in a party centred context: The case of Belgium. *Electoral Studies*, 39, 295–305.
- Depauw, S. and Martin, S. (2009): Legislative party discipline and cohesion in comparative perspective. In: D. Giannetti–K. Benoit (eds.): *Intra-party Politics and Coalition Governments*. London–New York, Routledge, 103–120.
- Dewogheraele, J.–Berton, R. M.–Navarro, J. (2008): *Cumul de Mandats' in Contemporary French Politics. An Empirical Study of the XIIe legislature of the Assemblée Nationale* [online]. Retrieved from http://halshs.archives-ouvertes.fr/docs/00/12/79/06/PDF/_Cumul_des_Mandats_in_Contemporary_French_Politics.pdf
- Dudzińska, A.–Poyet, C.–Costa, O.–Wessels, B. (2014): Representational Roles. In: K. Deschouwer–S. Depauw (eds.): *Representing the People. A Survey among Members of Statewide and Sub-state Parliaments*. Oxford, Oxford University Press, 19–38.
- Eder, N.–Jenny, M.–Müller, W. C. (2015): Winning over voters or fighting party comrades? Personalized constituency campaigning in Austria. *Electoral Studies*, 39, 316–328.

- Esaiasson, P. (2000): How Members of Parliament Define their Taks. In: P. Esaiasson and K. Heidar (eds.): *Beyond Westminster and Congress: The Nordic Experience*. Cleaveland, Ohio State University Press.
- Eulau, H.–Karpis, P. D. (1977): The Puzzle of Representation: Specifying Components of Responsiveness. *Legislative Studies Quarterly*, 2 (3), 233–254.
- Fearon, J. (1999): Electoral Accountability and the Control of Politicians: Selecting Good Types versus Sanctioning Poor Performance. In: Adam Przeworski–Susan C. Stokes–Bernard Manin (eds.): *Democracy, Accountability, and Representation*. New York, Cambridge University Press.
- Gschwend, T.–Zittel, T. (2015): Do constituency candidates matter in German Federal Elections? The personal vote as an interactive process. *Electoral Studies*, 39, 338–349.
- Hill, K. Q.–Hurley, P. A. (2002): Symbolic Speeches in the U.S. Senate and Their Representational Implications. *The Journal of Politics*, 64 (01), 219–231.
- Hix, S. (2004): Electoral Institutions and Legislative Behavior: Explaining Voting Defection in the European Parliament. *World Politics*, 56 (2), 194–223.
- Holtz-Bacha, C.–Langer, A. I.–Merkle, S. (2014): The personalization of politics in comparative perspective: Campaign coverage in Germany and the United Kingdom. *European Journal of Communication*, 0267323113516727.
- Holtz-Bacha, C.–Mazzoleni, G. (2004): *The Politics of Representation: Election Campaigning and Proportional Representation*. New York, Peter Lang.
- Kam, C. (2001): Do Ideological Preferences Explain Parliamentary Behaviour? Evidence from Great Britain and Canada. *The Journal of Legislative Studies*, 7 (4), 89–126.
- Kriesi, H. (2012): Personalization of national election campaigns. *Party Politics*, 18 (6), 825–844.
- Kunicova, J.–Remington, T. F. (2008): Mandates, Parties and Dissent Effect of Electoral Rules on Parliamentary Party Cohesion in the Russian State Duma, 1994–2003. *Party Politics*, 14 (5), 555–574.
- Leston-Bandeira, C. (2009): Dissent in a Party-Based Parliament The Portuguese Case. *Party Politics*, 15 (6), 695–713.
- Long, J. S. (1997): *Regression Models for Categorical and Limited Dependent Variables*. SAGE Publications Inc.
- Manow, P. (2013): Mixed Rules, Different Roles? An Analysis of the Typical Pathways into the Bundestag and of MPs' Parliamentary Behaviour. *The Journal of Legislative Studies*, 19 (3), 287–308.
- Mansbridge, J. (2009): A "Selection Model" of Political Representation. *Journal of Political Philosophy*, 17 (4), 369–398.
- Martin, S. (2011): Parliamentary Questions, the Behaviour of Legislators, and the Function of Legislatures: An Introduction. *The Journal of Legislative Studies*, 17 (3), 259–270.
- McDermott, M. L. (2005): Candidate Occupations and Voter Information Shortcuts. *The Journal of Politics*, 67 (1), 201–219.
- Morgenstern, S. (2004): *Patterns of Legislative Politics: Roll-Call Voting in Latin America and the United States*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Navarro, J. (2009): *Multiple-Office Holders in France and in Germany: An Elite within the Elite?* Jena, SFB 580 Mitteilungen.

- Norris, P. (2000): *A Virtuous Circle: Political Communications in Postindustrial Societies*. Cambridge–New York, Cambridge University Press.
- Olivella, S.–Tavits, M. (2014): Legislative Effects of Electoral Mandates. *British Journal of Political Science*, 44 (2).
- Papp, Zs. (2015): Campaign–Personalization and Constituency Focus in a Mixed–Member Electoral System. The Case of Hungary. *World Political Science*, 11 (1), 75–95.
- Papp, Zs. (2016): Shadowing the elected: mixed–member incentives to locally oriented parliamentary questioning. *The Journal of Legislative Studies*, 22 (2), 216–236.
- Pilet, J.–B.–Freire, A.–Costa, O. (2012): Ballot structure, district magnitude and constituency–orientation of MPs in proportional representation and majority electoral systems. *Representation*, 48 (4), 359–372.
- Poiré, A. (2002): Do Electoral Institutions Affect Party Discipline?, or: Nominations Rule! Comparative Evidence on the Impact of Nomination Procedures on Party Discipline' [online]. *Working Papers on Political Science*, 3. Retrieved from <http://scholar.google.com/scholar?cluster=12852520413068279625&hl=en&oi=scholar>
- Popkin, S. L. (1994): *The Reasoning Voter: Communication and Persuasion in Presidential Campaigns*. Chicago, University Of Chicago Press.
- Putnam, R. D. (1976): *The Comparative Studies of Political Elites*. Englewood Cliffs, Prentice–Hall.
- Russo, F.–Wiberg, M. (2010): Parliamentary Questioning in 17 European Parliaments: Some Steps towards Comparison. *The Journal of Legislative Studies*, 16 (2), 215–232.
- Sanbonmatsu, K. (2002): Gender Stereotypes and Vote Choice. *American Journal of Political Science*, 46 (1), 20–34.
- Selb, P.–Lutz, G. (2015): Lone fighters: Intraparty competition, interparty competition, and candidates' vote seeking efforts in open–ballot PR elections. *Electoral Studies*, 39, 329–337.
- Shugart, M. S.–Valdini, M. E.–Suominen, K. (2005): Looking for Locals: Voter Information Demands and Personal Vote–Earning Attributes of Legislators under Proportional Representation. *American Journal of Political Science*, 49 (2), 437–449.
- Sieberer, U. (2006): Party unity in parliamentary democracies: A comparative analysis. *The Journal of Legislative Studies*, 12 (2), 150–178.
- Sieberer, U. (2010): Behavioral consequences of mixed electoral systems: Deviating voting behavior of district and list MPs in the German Bundestag. *Electoral Studies*, 29 (3), 484–496.
- Simon, H. A. (1982): *Models of Bounded Rationality: Empirically grounded economic reason*. Boston, MIT Press.
- Stratmann, T.–Baur, M. (2002): Plurality Rule, Proportional Representation, and the German Bundestag: How Incentives to Pork–Barrel Differ across Electoral Systems. *American Journal of Political Science*, 46 (3), 506–514.
- Strøm, K. (2003): Parliamentary Democracy and Delegation. In: Kaare Strøm–Wolfgang C. Müller–Torbjörn Bergman (eds.): *Delegation and Accountability in Parliamentary Democracies*. Oxford, Oxford University Press, 55–108.
- Tavits, M. (2009): The Making of Mavericks Local Loyalties and Party Defection. *Comparative Political Studies*, 42 (6), 793–815.

- Tavits, M. (2010): Effect of Local Ties On Electoral Success and Parliamentary Behaviour The Case of Estonia. *Party Politics*, 16 (2), 215–235.
- Thomassen, J.–Andeweg, R. B. (2004): Beyond collective representation: individual members of parliament and interest representation in the Netherlands. *The Journal of Legislative Studies*, 10 (4), 47–69.
- Traber, D.–Hug, S.–Sciarini, P. (2014): Party Unity in the Swiss Parliament: The Electoral Connection. *The Journal of Legislative Studies*, 20 (2), 193–215.
- Wahlke, J. C.–Eulau, H.–Buchanan, W.–Ferguson, L. C. (1962): *The Legislative System. Explorations in Legislative Behavior*. New York, Wiley.
- Wessels, B. (1999): System Characteristics Matter: Empirical Evidence from Ten Representation Studies. W. Miller, R. Pierce, J. Thomassen et al. (eds.): *Policy Representation in Western Democracies*. Oxford, Oxford University Press, 137–161.
- Wessels, B. (2007): Political Representation and Democracy. In: Robert J. Dalton and Hans-Dieter Klingemann (eds.): *The Oxford Handbook of Political Behavior*. Oxford, Oxford University Press.
- Wiberg, M. (1995): Parliamentary Questioning. Control by Communication. In: H. Döring (ed.): *Parliaments and Majority Rule in Western Europe*. Frankfurt, Campus Verlag, 179–222.
- Wiberg, M.–Koura, A. (1994): The Logic of Parliamentary Questions. In: Matti Wiberg (ed.): *Parliamentary Control in Nordic Countries*. Helsinki, Finnish Political Science Association, 19–43.
- Zittel, T. (2015): Constituency candidates in comparative perspective – How personalized are constituency campaigns, why, and does it matter?. *Electoral Studies*, 39, 286–294.
- Zittel, T.–Gschwend, T. (2008): Individualised Constituency Campaigns in Mixed-Member Electoral Systems: Candidates in the 2005 German Elections. *West European Politics*, 31 (5), 978–1003.

RADIKALIZMUS EURÓPÁBAN

Hajdú András

Európa nacionalistái egyesülhetnek?

(A radikális jobboldal képviselőcsoportjai az Európai Parlamentben)

